

ma 26.10.2020

Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perusopetuslain ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 12.10.2020 (VN/19465/2020). Lausunnot pyydettiin antamaan viimeistään 27.10.2020 lausuntopalvelu.fi:ssä.

1. Laki perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta (s. 37):

Ehdotetun 20 a §:n 1 momentista olisi poistettava sana ”turvallisesti”, sillä asia on nyt ilmaistu hiukan harhaanjohtavasti (virus, ei päätös, estää lähiopetuksen turvallisen järjestämisen!). Mainittu tartuntatautilain nojalla annettu päätös kieltäisi lähiopetuksen antamisen sekä koulussa että muussa opetuksen järjestämispaikassa. Päätös tehtäisiin tartuntatautilain 58 §:n 1 tai 2 momentin nojalla (nykyisessä tilanteessa) COVID-19-taudin leviämisen estämiseksi eli sikäli opetuksen turvallisuutta ajaen. Opetuksen järjestäjän olisi vain noudatettava päätöstä. Tietysti opetuksen järjestäjän olisi poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen aikana nuorimpien ja haavoittuvassa asemassa olevien oppilaiden lähiopetuksen kuitenkin jatkuessa järjestettävä tämä lähiopetus mahdollisimman turvallisesti.

Ehdotetun 20 a §:n 4 momentissa sana ”tarkoitetuille” olisi korjattava muotoon ”tarkoitettuja”.

2. Laki Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (s. 38):

Ehdotetun 8 a §:n 1 momentista olisi poistettava sana ”turvallisesti”. Mainittu tartuntatautilain nojalla annettu päätös kieltäisi lähiopetuksen antamisen sekä koulussa että muussa opetuksen järjestämispaikassa. Päätös tehtäisiin tartuntatautilain 58 §:n 1 tai 2 momentin nojalla (nykyisessä tilanteessa) COVID-19-taudin leviämisen estämiseksi eli sikäli opetuksen turvallisuutta ajaen. Koulun olisi vain noudatettava päätöstä. Tietysti koulun olisi poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen aikana nuorimpien ja haavoittuvassa asemassa olevien oppilaiden lähiopetuksen kuitenkin jatkuessa järjestettävä tämä lähiopetus mahdollisimman turvallisesti.

Sisällys (s. 2) ja otsikoiden numerointi:

Sisällyksessä olisi luettava ”4.2 Pääasialliset vaikutukset”, ”4.2.1 Taloudelliset vaikutukset”, ”4.2.2 Vaikutukset lapsiin” (s. 7), ”4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin”, ”4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset” sekä ”10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys” (s. 28).

Leipätekstissä olisi luettava ”4.2 Pääasialliset vaikutukset” (s. 7), ”4.2.1 Taloudelliset vaikutukset” (s. 7), ”4.2.2 Vaikutukset lapsiin” (s. 7), ”4.2.3 Vai-

kutukset viranomaisiin' (s. 12), "4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset" (s. 15) sekä "10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys" (s. 28).

Suhde oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksesta säättävään 46 §:ään sekä Helsingin eurooppalaisen koulun yläkoululukioon:

Luonnoksessa ei ole viitattu perusopetuslain 46 §:ään eikä puhuttu oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksesta paitsi seuraavasti sivulla 3 [kursivointi minun]: "Valtioneuvosto periaatepäätöksen mukaisesti suositti, että yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa, lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa, vapaassa sivistystyössä sekä *aikuisten perusopetuksessa* jatketaan etäopetusta lukukauden 2019–2020 loppuun."

Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain 5 ja 39 §:ien nojalla yläkoululukion kolme viimeistä vuosiluokkaa voisi rinnastaa lukiokoulutukseen. Luonnoksessa lukiokoulutuksesta puhutaan vain yllä olevassa lainauksessa.

Ylipäätään luonnos tuntuu ajattelevan perusopetuslakia ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annettua lakia vain oppivelvollisten ja esiopetuksen oppilaiden osalta.

Perusopetuslain 46 §:n 9 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettu opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena. Lukiolain 29 §:n mukaan opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään tietyin ehdoin, jotka kattavat COVID-19-tautitilanteen. Rajoittaisiko 20 a §:n ja 8 a §:n vaatimus poikkeuspäätöksien teosta enintään yhden kuukauden ajaksi kerrallaan näitä vapauksia? Mutta vaatimus ei ole ankarampi kuin vastaava tartuntatautilain vaatimus. Toisaalta lukiolaki ei koskene Helsingin eurooppalaista koulua.

Perusopetuslain 46 §:n 1 momentin mukaan sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä opetuksessa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun, ja päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joihin opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Sisäoppilaitosopetuskin voidaan tarvittaessa järjestää etäopetuksena asuntolan huoneisiin. Toisaalta etäopetukseen siirtäessä opiskelija saattaa palata kaukaisellekin kotipaikkakunnalleen; tällöin 20 a §:n 3 momentin vaatimus maksuttoman aterian antamisesta saattaa olla mahdotonta toteuttaa, mutta sitä ei ehkä kohtuudella odotettaisikaan.

Yhteenvedona 46 §:n voidaan katsoa kattavan 20 a §:n 46 §:ssä tarkoitettua opetuksen osalta siinä mielessä, että 46 § on sellaisenaan riittävä 20 a §:n tavoitteiden osalta 46 §:ssä tarkoitettua opetuksessa. Toisaalta 20 a §, jos se todella koskisi myös 46 §:ssä tarkoitettua opetusta, rajoittaisi 46 §:n 9 momentin vapaampaa käytäntöä ilman, että rajoitukselle olisi esitetty mitään

perusteluita hallituksen esityksessä.

Perusopetuslain 46 §:n ensimmäisessä virkkeessä luetellaan ne muut perusopetuslain säännökset, joita sovelletaan oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen. Pykälää on muutettu vain vuoden 2018 alussa voimaan tulleella lailla, jolla tämän opetuksen rakenne muutettiin maahanmuuttajien suuresti kasvaneen perusopetuksen tarpeen tähden ja jolla luettelosta vain poistettiin viittaus opetuksen sisällöstä säätävään 11 §:ään sen tultua kate- tuksi 46 §:ssä suoraan. Muuten luetteloa ei ole koskaan päivitetty. Siten, kun laissa 521/2020 ei 20 a §:ää lisätty 46 §:n luetteloon eikä sitä nyt luonnok- sessakaan ole ehdottu lisättäväksi, oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusope- tuksen järjestäjät, opettajat ja opiskelijat jäävät epätietoiksi, koskeeko 20 a § kuitenkin tätä opetusta vaiko ei. Sitä ei voi luettelosta päätellä.

Hallituksen esityksessä voitaisiin ja pitäisi menetellä toisella tai toisella tavalla seuraavista kahdesta:

a) Itse 20 a §:ssä tai muutoin hallituksen esityksessä pitäisi sanoa, että 20 a § ei koske oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta. Samalla olisi esitettävä, kuinka pykälän tavoitteet kuitenkin seuraavat 46 §:stä sopivassa muodossa tähän opetukseen.

b) Hallituksen esityksessä olisi sanottava, että 20 a § koskee myös oppi- velvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta mutta vain niillä, erikseen täsmen- nettävillä tavoilla, jotka seuraavat 46 §:stä itsestään. Lisäksi olisi sanottava, että 20 a § kuuluisi 46 §:n sovellettavien säännösten luetteloon mutta että sellaisesta 46 §:n muuttamisesta olisi tässä yhteydessä asian kiireellisyyden tähden luovuttava, minkä tekisi puolustettavaksi myös 20 a §:n lyhytaikainen voimassaolo ja varsinkin se, että kyseessä olisi vain yksittäinen säännös.

Kaiken kaikkiaan opetus- ja kulttuuriministeriön olisi ryhdyttävä laki- hankkeeseen, jolla 46 §:n sovellettavien säännösten luettelo päivitetttäisiin, ja silloinkin sen olisi otettava perusteltu kanta siihen, tulisiko 20 a § ottaa luetteloon vaiko jättää siitä pois.

Samoin hallituksen esityksessä olisi selvyiden vuoksi hyvä sanoa suoraan, koskisiko ehdotettu Helsingin eurooppalaisesta koulusta annettuun lakiin vä- liaikaisesti lisättävä 8 a § myös yläkoululukion kolmea viimeistä vuosiluokkaa eli lukiolain mukaisen lukiokoulutuksen vastinetta vaiko ei.

puheenjohtaja Jouni Luukkainen
Pääkaupunkiseudun ateistit ry